

УДК 351

[https://doi.org/10.52058/3041-1793-2024-3\(3\)-311-319](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2024-3(3)-311-319)

Криштанович Мирослав Франкович доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Інститут права, психології та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка», вул. Степана Бандери, 12, м. Львів, 79013, <https://orcid.org/0000-0003-1750-6385>

Гонтар Зоряна Григорівна кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри соціальної роботи, управління та суспільних наук, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, вул. Клепарівська, 35, м. Львів, 79000, <https://orcid.org/0000-0003-1712-7457>

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ БЕЗПЕКИ: ЗАСАДИ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація. В результаті аналізу літератури, доведено, що багато теорій та концепцій, все ще не висвітлені достатньо повно питання саме того як через інформаційне забезпечення уможливити удосконалення державного управління демографічною безпекою, що й обумовило вибір даної тематики та її актуальність. Метою дослідження є характеристика особливостей інформаційного забезпечення демографічної безпеки. Основне завдання, що ставиться в межах цієї статті стосується охарактеризувати як удосконалити державне управління через підвищення ефективності інформаційного забезпечення демографічної безпеки. Для досягнення поставленої мети, нами було використано ряд методів, зокрема: індукції та дедукції, порівняння і систематизації — для визначення переліку ключових особливостей інформаційного забезпечення демографічної безпеки; синтезу і аналізу — для доведення суттєвості впливу інформаційного забезпечення на систему державного управління демографічною безпекою; табличний й графічний — для якісного подання результатів дослідження; абстрактно-логічний — для формування теоретичних узагальнень і висновків дослідження. Визначено, що інформаційне забезпечення демографічної безпеки є ключовим елементом ефективного державного управління, оскільки воно забезпечує доступ до точних та своєчасних даних про демографічні показники, такі як народжуваність, смертність, міграція та вікова структура населення.

Виокремлено фактори, що викликають потребу в інформаційному забезпеченні демографічної безпеки. Охарактеризовано ключові сутнісні засади інформаційного забезпечення демографічної безпеки. Доведено, що

Інформаційне забезпечення може суттєво удосконалити державне управління демографічною безпекою, забезпечуючи доступ до точних та актуальних даних про населення. Це дозволяє уряду ефективно моніторити демографічні тенденції, такі як народжуваність, смертність, міграційні потоки та вікова структура, що є необхідним для своєчасного реагування на можливі виклики. Обґрунтовано ключові напрямки для подальших досліджень.

Ключові слова: демографічна безпека, демографічна ситуація, безпековий аспект, державне управління, інформаційне забезпечення

Kryshtanovych Myroslav Frankovych Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of the Department of Pedagogy and Innovative Education, Institute of Law, Psychology and Innovative Education, Lviv Polytechnic National University, St. Stepana Bandera, 12, Lviv, 79013, <https://orcid.org/0000-0003-1750-6385>

Gontar Zoriana Hryhorivna Candidate of Sciences in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Work, Management and Social Sciences, Lviv State University of Life Safety, St. Kleparivska, 35, Lviv, 79000, <https://orcid.org/0000-0003-1712-7457>

CHARACTERISTICS OF INFORMATION PROVISION FOR DEMOGRAPHIC SECURITY: PRINCIPLES FOR IMPROVING STATE MANAGEMENT

Abstract. Through literature analysis, it has been proven that many theories and concepts have not fully addressed how information provision can enhance the state management of demographic security, which motivated the selection of this topic and its relevance. The aim of the research is to characterize the features of information provision for demographic security. The main task within this article concerns how to improve state management through enhancing the effectiveness of information provision for demographic security. To achieve the set goal, a variety of methods were used, including induction and deduction, comparison and systematization—to identify the list of key features of information provision for demographic security; synthesis and analysis—to prove the significance of information provision's impact on the state management system for demographic security; tabular and graphical—for a qualitative presentation of research results; and abstract-logical—for forming theoretical generalizations and conclusions of the study. It has been determined that information provision for demographic security is a key element of effective state management, as it provides access to accurate and timely data on demographic indicators such as birth rates, mortality, migration, and age structure of the population. Factors necessitating information provision for demographic security were identified. The key fundamental principles of

information provision for demographic security were characterized. It has been proven that information provision can significantly improve state management of demographic security by providing access to accurate and current population data. This enables the government to effectively monitor demographic trends such as birth and death rates, migration flows, and age structure, which are essential for timely response to potential challenges. Key directions for further research have been substantiated. In summary, it should be noted that in the conditions of a full-scale invasion, information security becomes a critically important tool for monitoring demographic changes, predicting the consequences of war and planning the necessary measures to support the population. Access to reliable data allows the state to quickly respond to growing challenges, providing adequate support to migrants, internally displaced persons and affected regions.

Keywords: demographic security, demographic situation, security aspect, state management, information provision

Постановка проблеми. Потреба та значення інформації для національної безпеки полягають у забезпеченні держави необхідними знаннями для ефективного реагування на внутрішні та зовнішні загрози. Інформація дозволяє уряду здійснювати моніторинг ситуації, прогнозувати можливі ризики, загрози та розробляти безпекові стратегії їхнього запобігання або нейтралізації. Наприклад, дані про військові можливості потенційних противників, економічні тенденції або соціальні настрої можуть бути критично важливими для прийняття оперативних та стратегічних рішень, що сприяють збереженню суверенітету та стабільності держави. Значення інформації також полягає в її ролі як інструменту забезпечення прозорості та підзвітності державних інституцій. Чіткий доступ до інформації сприяє боротьбі з корупцією, підвищенню довіри громадян до влади та забезпеченню ефективного управління ресурсами. Крім того, інформаційні системи дозволяють координувати дії різних відомств і організацій у кризових ситуаціях, забезпечуючи швидку та скоординовану відповідь на надзвичайні події, такі як природні катастрофи, терористичні атаки або економічні кризи.

Інформація відіграє ключову роль у забезпеченні демографічної безпеки як складової національної безпеки. Демографічна безпека передбачає стабільність та розвиток населення, що включає контроль над народжуваністю, смертністю, міграцією та віковою структурою населення. Наявність достовірної та своєчасної інформації дозволяє уряду ефективно планувати соціальні послуги, освітні програми та медичне забезпечення, а також приймати заходи для стимулювання економічного зростання та підтримки робочої сили. Це сприяє зменшенню соціальних напружень та підвищенню якості життя громадян, що є важливим чинником національної стабільності. Важливість інформації для демографічної безпеки також полягає в можливості прогнозування та адаптації до демографічних змін. Наприклад, аналіз даних

про старіння населення дозволяє розробляти політики, спрямовані на підтримку пенсіонерів та забезпечення сталого розвитку системи охорони здоров'я. Інформація про міграційні потоки допомагає контролювати чисельність населення, планувати інтеграційні програми та забезпечувати баланс між попитом і пропозицією на ринку праці. Таким чином, ефективне інформаційне забезпечення дозволяє державі гнучко реагувати на демографічні виклики, забезпечуючи стабільність та процвітання суспільства. Все це вкрай суттєво актуалізує проблему дослідження особливо в контексті удосконалення державного управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання демографічної безпеки вкрай суттєво набирає уваги серед наукової спільноти. До прикладу, О. Руденко [1] розглядає різні дефініції суспільної стабільності, важливі для державного управління. Автор аналізує, як стабільність впливає на забезпечення безпеки в державі та які політичні та соціальні інструменти є найбільш ефективними для забезпечення цього аспекту стабільності. О. Тимошенко [2] аналізує практики щодо формування та забезпечення фінансово-економічної безпеки. Її дослідження висвітлює важливість адаптації цих практик для українських реалій, зокрема в контексті реформування державних інститутів та управлінських методик. А. Качинський [3] зосереджується на методології системного аналізу в контексті забезпечення безпеки складних систем, що є ключовим для розуміння демографічної безпеки як комплексної системи з численними змінними та взаємозв'язками. О. Хомин [4] при цьому, досліджує, як міжнародні організації впливають на забезпечення демографічної безпеки України. Він вказує на значення міжнародної інтеграції та кооперації у формуванні ефективних стратегій управління демографічними процесами. О. Кустовська [5] проводить статистичний аналіз і моделювання демографічного розвитку регіонів, виявляючи ключові тренди та виклики. Її робота висвітлює важливість точних даних та ефективного аналізу для планування демографічної політики.

О. Гончаренко [6] розглядає ключові методологічні аспекти розробки нової редакції концепції національної безпеки України. Автор підкреслює необхідність інтеграції сучасних підходів до національної безпеки, які б відображали зміни в геополітичному та внутрішньополітичному контекстах. С. Пирожков [7] аналізує вплив демографічного фактора на глобальну стратегію розвитку України. Його дослідження виявляє ключові зв'язки між демографічними змінами та соціально-економічним розвитком, акцентуючи на імперативі демографічної стабільності як компоненті національної безпеки. В. Горбулін [8] пропонує комплексний підручник, що охоплює основи національної безпеки України. Цей ресурс висвітлює широкий спектр тем від теоретичних основ до практичних застосувань, що дозволяє глибше зрозуміти механізми забезпечення безпеки на державному рівні. Редакція Б. Данилишина [9] акцентує на необхідності комплексного підходу до забезпечення регіональної

безпеки, враховуючи специфіку кожного регіону. І. Цвігун [10] у своїй монографії розглядає аспекти демографічної безпеки України та напрями її регулювання. Аналіз монографії дозволяє визначити ключові виклики та можливості для політики, спрямованої на стабілізацію демографічних процесів у країні.

Віддаючи належне науково-практичним результатам інших науковців, багато теорій та концепцій, все ще не висвітлені достатньо повно питання саме того як через інформаційне забезпечення уможливити удосконалення державного управління демографічною безпекою, що й обумовило вибір даної тематики та її актуальність.

Метою дослідження є характеристика особливостей інформаційного забезпечення демографічної безпеки. Основне завдання, що ставиться в межах цієї статті стосується охарактеризувати як удосконалити державне управління через підвищення ефективності інформаційного забезпечення демографічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Інформаційне забезпечення є фундаментальною складовою сучасного суспільства, забезпечуючи ефективний доступ до даних та інформації, необхідних для прийняття рішень у різних сферах діяльності. Воно включає в себе збір, обробку, зберігання та розповсюдження інформації, що сприяє підвищенню продуктивності, оптимізації процесів та інноваційному розвитку. Значення інформаційного забезпечення особливо помітне в бізнесі, науці, освіті та державному управлінні, де точна та своєчасна інформація є ключем до успіху та конкурентоспроможності. Крім того, ефективно інформаційне забезпечення підтримує комунікацію та співпрацю між різними суб'єктами, сприяючи інтеграції знань і ресурсів для досягнення спільних цілей.

Демографічна безпека є важливою складовою національної стабільності та сталого розвитку суспільства, забезпечуючи збалансоване демографічне становище, яке враховує народжуваність, смертність, міграційні процеси та вікову структуру населення. Сутність демографічної безпеки полягає в здатності держави ефективно реагувати на демографічні виклики, такі як старіння населення, нестача робочої сили чи демографічні диспропорції, що можуть негативно впливати на економічний ріст, соціальну сферу та національну безпеку. Значення демографічної безпеки особливо актуальне в умовах глобалізації та швидких соціально-економічних змін, адже стабільна демографічна ситуація сприяє забезпеченню достатніх ресурсів робочої сили, підтримці соціальних служб та забезпеченню сталого розвитку країни. Крім того, демографічна безпека впливає на соціальну згуртованість та якість життя населення, створюючи основу для довгострокового добробуту та процвітання суспільства (рис.1).

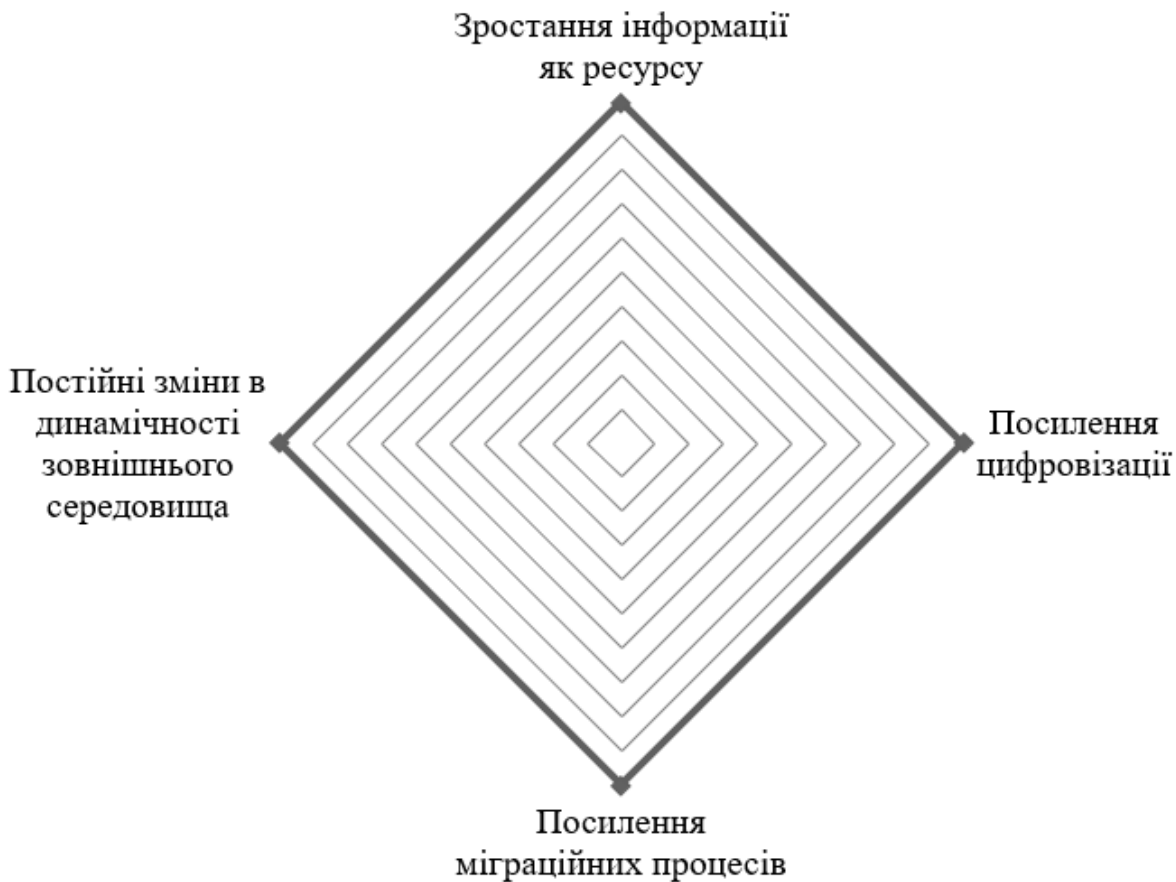

Рис. 1 Фактори, що викликають потребу в інформаційному забезпеченні демографічної безпеки

Джерело: сформовано авторами

Інформаційне забезпечення демографічної безпеки є ключовим елементом ефективного державного управління, оскільки воно забезпечує доступ до точних та своєчасних даних про демографічні показники, такі як народжуваність, смертність, міграція та вікова структура населення. Завдяки сучасним інформаційним системам та аналітичним інструментам, державні органи можуть здійснювати моніторинг демографічних тенденцій, прогнозувати можливі виклики та розробляти адекватні політики для їх подолання. Інформаційне забезпечення сприяє прийняттю обґрунтованих рішень щодо соціальних програм, економічного планування та охорони здоров'я, що безпосередньо впливає на стабільність та розвиток суспільства. Крім того, ефективне використання інформаційних ресурсів дозволяє своєчасно виявляти демографічні диспропорції, оптимізувати розподіл ресурсів та забезпечувати прозорість процесів управління населенням. Таким чином, інформаційне забезпечення є незамінним інструментом для забезпечення демографічної безпеки, сприяючи сталому соціально-економічному розвитку та підвищенню якості життя громадян (табл.1).

Таблиця 1.

Характеристика інформаційного забезпечення демографічної безпеки

Доступність та відкритість даних	Актуальність та точність інформації
<i>Інформаційне забезпечення повинне гарантувати легкий доступ до демографічних даних для усіх зацікавлених сторін, включаючи державні органи, наукові установи, і громадськість. Це сприяє прозорості управління та підвищує довіру громадян до державних інституцій</i>	<i>Інформація, яка використовується для аналізу демографічних процесів та прийняття політичних рішень, повинна бути актуальною та точною. Це означає регулярне оновлення даних і використання надійних методів їх збору та обробки</i>
Інтеграція та системність	Захист даних та конфіденційність
<i>Ефективне інформаційне забезпечення демографічної безпеки вимагає інтеграції даних з різних джерел і систем. Це дозволяє проводити комплексний аналіз, враховуючи різні аспекти демографічного розвитку, такі як міграція, народжуваність, смертність, та інші</i>	<i>Важливо не тільки збирати та аналізувати демографічні дані, але й захищати інформацію про приватне життя осіб. Політики конфіденційності та заходи забезпечення безпеки інформації є критично важливими для підтримання довіри громадськості та відповідності законодавству</i>

Джерело: сформовано авторами

Інформаційне забезпечення може суттєво удосконалити державне управління демографічною безпекою, забезпечуючи доступ до точних та актуальних даних про населення. Це дозволяє уряду ефективно моніторити демографічні тенденції, такі як народжуваність, смертність, міграційні потоки та вікова структура, що є необхідним для своєчасного реагування на можливі виклики. Використання сучасних інформаційних систем та аналітичних інструментів сприяє кращому прогнозуванню демографічних змін і розробці цілеспрямованих політик, що підтримують стабільність населення та економічний розвиток. Крім того, інформаційне забезпечення підвищує прозорість і підзвітність державних структур, полегшуючи взаємодію з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами. Це також сприяє оптимізації розподілу ресурсів, покращенню якості соціальних послуг та підвищенню загальної ефективності управлінських рішень, що в кінцевому підсумку забезпечує стійку демографічну безпеку країни.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що В умовах повномасштабного вторгнення інформаційне забезпечення стає критично важливим інструментом для моніторингу демографічних змін, прогнозування наслідків війни та планування необхідних заходів для підтримки населення. Доступ до достовірних даних дозволяє державі оперативно реагувати на зростаючі виклики, забезпечуючи належну підтримку мігрантам, внутрішньо переміщеним особам та постраждалим регіонам. Це сприяє збереженню соціальної

стабільності та запобіганню демографічним кризам, які можуть виникнути унаслідок воєнних дій. Особливо в умовах повномасштабного вторгнення, демографічна безпека стає однією з ключових складових національної безпеки. Війна призводить до значних демографічних змін, включаючи зростання смертності, зменшення народжуваності та масову міграцію. Інформаційне забезпечення дозволяє відстежувати ці процеси в реальному часі, аналізувати їхні причини та наслідки, а також розробляти ефективні стратегії для мінімізації негативних впливів. Наприклад, дані про міграційні потоки допомагають у плануванні інтеграційних програм та забезпеченні необхідних ресурсів для приймаючих регіонів. Таким чином, інформація стає основою для прийняття обґрунтованих рішень, спрямованих на захист населення та забезпечення його добробуту навіть у найскладніших умовах.

Перспективи для подальших досліджень в галузі інформаційного забезпечення демографічної безпеки включають розвиток новітніх технологій збору та аналізу даних, інтеграцію штучного інтелекту для прогнозування демографічних змін та підвищення ефективності управлінських рішень. Важливим напрямком є також дослідження впливу інформаційних систем на соціальну згуртованість та довіру громадян до державних інституцій у період кризи. Крім того, необхідно розробляти методики захисту інформаційних ресурсів від кіберзагроз та забезпечення їхньої надійності в умовах воєнного стану. Подальші дослідження мають сприяти створенню більш гнучких та адаптивних моделей інформаційного забезпечення, здатних ефективно реагувати на динамічні зміни демографічної ситуації.

Література:

1. Руденко О. М. Дефініції суспільної стабільності в державному управлінні. Стратегічні пріоритети. 2009. №3(12). С.101-109.
2. Тимошенко О. В. Досвід європейських країн щодо формування та забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. Економіка та держава. 2015. № 4. С. 52-57.
3. Качинський А.Б. Засади системного аналізу безпеки складних систем - К. : ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ», 2006. 336 с.
4. Хомин О. Й. Міжнародні організації в системі забезпечення демографічної безпеки України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2014. № 2. С. 121-130.
5. Кустовська О. В. Демографічний розвиток регіону (статистичний аналіз і моделювання). Тернопіль : Економічна думка, 2008.326 с.
6. Гончаренко О.М. Методологічні засади розробки нової редакції концепції національної безпеки України, К. : ЦМБСС, 2002.48 с.
7. Пирожков С. І. Демографічний фактор у глобальній стратегії розвитку України. Демографія та соціальна економіка.2014. №1-2. С. 5-20.
8. Горбулін В.П. Засади національної безпеки України: Підручник. К. : Інтертехнологія, 2009. 272 с.
9. Безпека регіонів України і стратегія її гарантування: /Б.М.Данилишин, А.В.Степаненко, О.М.Ральчук та ін. /За редакцією д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М.Данилишина К. : Наук. думка, 2008. Т1. 392 с.
10. Цвігун І. А. Демографічна безпека України та напрями її регулювання: монографія. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2013. 400 с.

References:

1. Rudenko, O. M. (2009). Definitions of social stability in state management [Definitsii sypil'noi stabil'nosti v derzhavnomu upravlinni]. *Strategic priorities [Strategichni priority]*, (3)(12), 101-109. [in Ukrainian].
2. Tymoshenko, O. V. (2015). Experience of European countries in forming and ensuring the financial and economic security of the state [Dosvid evropeïskikh kraïn shchodo formuvannia ta zabezpechennia finansovo-ekonomichnoi bezpeki derzhavy]. *Economy and state [Ekonomika ta derzhava]*, (4), 52-57. [in Ukrainian].
3. Kachynskiy, A. B. (2006). Principles of systems analysis of security of complex systems [Zasady systemnogo analizu bezpeky skladnykh system]. Kyiv: DP "NVC "Euroatlantykynform". [in Ukrainian].
4. Khomyn, O. Y. (2014). International organizations in the system of providing demographic security of Ukraine [Mizhnarodni organizatsii v sistemi zabezpechennia demografichnoi bezpeki Ukraïni]. *Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs [Naukovyi visnik L'vivs'kogo derzhavnogo universitetu vnutrishnykh sprav]*, (2), 121-130. [in Ukrainian].
5. Kustovska, O. V. (2008). Demographic development of the region (statistical analysis and modeling) [Demografichnyi rozvitok regionu (statistichnyi analiz i modeliuвання)]. Ternopil: Economic thought [Ekonomichna dumka]. [in Ukrainian].
6. Honcharenko, O. M. (2002). Methodological principles of developing a new edition of the concept of national security of Ukraine [Metodologichni zasady rozrobki novoï redaktsii kontseptsii natsional'noi bezpeki Ukraïni]. Kyiv: TsMBSS. [in Ukrainian].
7. Pyrozhkov, S. I. (2014). Demographic factor in the global development strategy of Ukraine [Demografichnyi faktor u global'niy strategii rozvitku Ukraïni]. *Demography and social economy [Demografiya ta sotsial'na ekonomika]*, (1-2), 5-20. [in Ukrainian].
8. Horbulin, V. P. (2009). Foundations of the national security of Ukraine: Textbook [Zasady natsional'noi bezpeki Ukraïni: Pidruchnik]. Kyiv: Intertechnology [Intertekhnologiya]. [in Ukrainian].
9. Danilyshyn, B. M., Stepanenko, A. V., Ralchuk, O. M., et al. (2008). Security of the regions of Ukraine and the strategy of its guaranteeing [Bezpeka regioniv Ukraïni i strategiya ii garantuvannia]. Vol. 1. Kyiv: Scientific thought [Nauk. dumka]. [in Ukrainian].
10. Tsvigun, I. A. (2013). Demographic security of Ukraine and the directions of its regulation: Monograph [Demografichna bezpeka Ukraïni ta napryami ii reguliuvannia: monografiya]. Kamianets-Podilskyi: Publisher PP Zvoleyko D. G. [in Ukrainian].